



MØRE OG ROMSDAL, SOGN OG FJORDANE STATSADVOKATEMBETER

Politimesteren i Møre og Romsdal
Postboks 1353 Sentrum
6001 ÅLESUND

Kopi: Riksadvokaten
Politidirektoratet

DERES REF.:

VÅR REF.:
2017/01266-002 SKR006
821

DATO:
5. oktober 2017

STATSADVOKATENES INSPEKSJONSRAPPORT 2017

Inspeksjonen ble gjennomført 2. og 3. oktober i Ålesund, 4. oktober i Kristiansund og 5. oktober 2017 i Molde. Fra statsadvokatene møtte førstestatsadvokat Jan Hoel, statsadvokat Jogeir Nogva og statsadvokat Ingvild Thorn Nordheim.

Inspeksjonen var varslet i inspeksjonsbrev av 29. august 2017. I brevet ble det redegjort for de temaer som ville bli tatt opp. Inspeksjonsrapporten følger oppsettet i inspeksjonsbrevet til politimesteren. Inspeksjonen var naturlig nok preget av at politidistriktet er i en avsluttende omstillingsprosess. I lys av dette ble det gitt en rekke orienteringer om politidistriktets ambisjoner og planer. Statsadvokatene kom med innspill og merknader.

Restansegjennomgåelsen med politijuristene fant sted i Ålesund, Kristiansund og Molde.

I MØTE MED POLITIMESTEREN OG POLITIDISTRIKTETS LEDELSE

I Ålesund startet statsadvokatene inspeksjonen med et møte med politimester Ingar Bøen og driftsenhetsleder, felles enhet for påtale, politiinspektør Elin Drønnen.

Førstestatsadvokat Jan Hoel gjennomgikk inspeksjonsrapporten fra 2016. Med utgangspunkt i særskilte tema fra fjorårets rapport bemerkes følgende:

1. Tilrettelagte avhør

I fjorårets rapport ble det vist til at det forelå bekymring for at sakene ikke ble tilstrekkelig prioritert etter at tilrettelagte avhør var gjennomført. Dette er forbedret nå. Den gjennomgangen statsadvokatene hadde av innkalte saker med tilrettelagte avhør, bekrefter at det ikke var noe å utsette på prioriteringene av disse sakene.

Det har vært gjennomført 299 tilrettelagte avhør hittil i år, og det forventes at antall avhør for 2017 blir om lag det samme som for 2016.

2. Restansesituasjonen

Politidistriktet har nå god kontroll på restansene. Pr. 1. oktober 2017 var det 139 saker eldre enn 12 måneder, noe som er godt innenfor måltallet.

Til tross for et år preget av omorganisering, var det ingen nedgang av betydning antall påtaleavgjorte saker. Det var en nedgang på ca. 300 saker med 040 kode. Dette var i hovedsak nedgang i antall forelegg. Antall tiltalebeslutninger hadde økt fra 2016 til 2017.

Det var en nedgang på 31,3% i antall narkotikasaker, men en økning av saker seksuell fremvisning på nett med hele 871%. Nedgangen i narkotikasaker skyldes mindre innsats på feltet, mens økningen av saker med seksuell fremvisning på nett, har sammenheng med flere saker som er rullet opp under et pågående prosjekt.

3. Gjerningsperson under 18 år

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid på saker med gjerningsperson under 18 år pr. 1. oktober 2017 er 27,7%. Andel u/18 saker avgjort innen fristen er 78,3% av måltallet som er 80%. Dette viser at politidistriktet har god kontroll på disse sakene.

4. Straffesaker med liggetid hos politijuristene

Enkeltsaker med lang liggetid hos påtaleansvarlig har vært et tilbakevendende problem. Tidligere tilbakemeldinger fra statsadvokatene og riksadvokaten ble gjennomgått, og det ble fra politimesterens side vist til konkrete tiltak. Et av tiltakene er at juristene må dele dagen sin i to; en del administrasjon og en del påtale.

Riksadvokatens brev etter forrige inspeksjon forutsatte at det ble iverksatt tiltak vedrørende liggetid og besvarelser til advokater. Det har blitt innført rutiner slik at e-post må sendes postmottaket, men det er nok fremdeles mange aktører som benytter seg av e-post direkte til politijuristene. Etter inspeksjonen i 2016 synes det å være et avtagende problem at e-poster ikke blir besvart.

5. Støttefunksjoner

Det ble opplyst at det vil bli felles berammingsrutiner for hele politidistriktet. Dette vil lette arbeidet for domstolen når det gjelder beramning av saker.

Seksjonsleder for administrative støttefunksjoner i politidistriktet, Hilde Juul Jørgensen, vil utarbeide felles manuelle rutiner for oversikt over klager over påtaleavgjørelser. Statsadvokatene ser dette som nødvendige for å unngå fortsatt problem med at klagesaker blir liggende hos enkelte av politiadvokatene. Det vil også bli utarbeidet rutiner for oppfølging av ikke vedtatte forelegg.

II SÆRSKILTE TEMA

De særskilte tema i inspeksjonsbrevet, som i hovedsak er utformet etter de direktiver gitt i Riksadvokatens rundskriv nr 1/2017, ble gjennomgått.

1. Temaer tilknyttet organisasjon og ledelse:

1.1. Politiarbeid på stedet. Straksetterforskning

Prosjektleder for politiarbeid på stedet, lensmann Roar Hilde, redegjorde for fremdriften i prosjektet og for oppnådde resultater. Fremdriften går som forutsatt.

Politiarbeid på stedet har ført til en merkbar avlastning for kriminalavdelingene. Det gjennomføres over 600 avhør tatt opp på lyd hver måned.

Det må forutsettes etablert et godt samarbeid med Felles straffesaksinntak når dette kommer på plass.

Det gjennomføres tilbakemeldingsmøter hver mandag i Ålesund, Molde og i Kristiansund. I Volda gjennomføres dette noe mer sporadisk. Før møtene har koordinatoren plukket ut en aktuell sak som gjennomgås. På møtene deltar påtalejurist på saken, stasjonssjef, kriminaltekniker, etterforsker og politipatruljen som gjennomførte etterforskningen.

Statsadvokatene deltok på tilbakemeldingsmøte i Ålesund. Statsadvokatene oppfattet møtet som en meget god arena for læring.

1.2. Straffesaksinntaket. Ressurs og metode.

Avsnittsleder Oscar Lillås redegjorde for arbeidet med etablering av straffesaksinntaket.

FSI (felles straffesaksinntak) vil ha ansatte på plass i slutten av oktober 2017, og vil være i drift i desember 2017. Inntaket påregner 35 saker i døgnet. Døgnbemanning er ikke aktuelt.

Antall jurister i mottaket og om disse skal sitte fysisk ved mottaket i Ålesund er ikke avklart. Mye av jouroppgavene vil ligge på FSI, men fengslinger vil bli fordelt.

Store saker fordeles deretter til fagjurist, økoavsnitt mv. Frist på 72 timer, ferdigstillelse eller viderefordeling. Målet er at 65 % av innkomne saker skal avgjøres på FSI.

1.3. Analyse av databeslag. Ressurs og metode

Politioverbetjent Tom-Erik Erlandsen leder avsnittet for digitalt politiarbeid, organisert under seksjon for etterforskning.

Avsnittets ressurs er i tillegg til avsnittslederen, to stillinger plassert i Molde og to i Ålesund. Under de fire driftsenhetene vil det også være stillinger for digitalt politiarbeid, samlet 8 stillinger i 50%. Disse skal få enklere oppgaver som sikring av mobiltelefoner.

Avsnittslederen understreket at seksjonens effektivitet er avhengig av målrettet bestillinger og overordnet prioriteringer. Statsadvokatene ser dette som åpenbart riktig vurdert.

1.4. Organisering og samhandling. Struktur

Politimesteren opplyste at Møre og Romsdal politidistrikt er det politidistriktet med dårligst bemanning i landet. Det ventes en økning av politistillinger, og det er gitt stillingsgaranti for nyutdannede politistudenter. Organisasjonen skal være på plass innen 1. april 2018, og det jobbes nå iherdig med å plassere folk i stillinger og avklare grensesnittene mellom de ulike avdelingene.

2. Temaer tilknyttet etterforskning og etterforskningsmetoder:

2.1. Etterforskningsledelse og etterforskningsplaner

Seksjonsleder for etterforskning, politioverbetjent Tony Gjerde redegjorde for bruk av etterforskningsplaner. Etterforskningsplaner foreligger i det store flertallet av saker, og i alle saker med tilrettelagte avhør. Etterforskningsplanene utarbeides pr. i dag som 999 dokument i BL. Opplæring i etterforskningsplan er en del av etterforskningsløftet, og samtlige påtalejurister og etterforskere skal i 2017 gjennomføre en tre dagers opplæring.

2.2. Omfanget av etterforskningen. Tilpasning utifra alvor og kompleksitet

Driftsenhetsleder for FEFE, politiinspektør Kjell Arne Hestad, redegjorde for de utfordringer de mest nærliggende utfordringer.

Etterforskningskapasiteten for SO sakene.

Samarbeidet mellom FEFE og GDE og forståelse av prioritering av sakene.
Tilstrekkelig kapasitet og kompetanse for Økoavsnittet i Molde
Tilstrekkelig ressurser til bruk for opplæring og kompetanseheving.

2.3. Kompetanseutvikling. Praksis, trening og evaluering

Det er lagt opp til tre dagers opplæring ut i fra etterforsningsløftet. Opplæringen begynner nå i oktober.

2.4. DNA beslutninger og iverksettelse

Situasjonen for så vidt gjelder DNA registreringer ble gjennomgått med politioverbetjent Kurt Kim Stige. Han er avsnittsleder for kriminaltekniske tjenester i politidistriktet organisert under seksjon for etterforskning.

Ser man samlet på manglende beslutninger og manglende prøvetaking har distriktet 827 personer som skulle ha vært registrert med DNA i ID-registeret uten å være det.

Statsadvokatene ser tallet som bekymringsfullt høyt og tiltak må straks settes inn.

For 139 personer/saker foreligger det registrering i etterforsningsregisteret, men hvor aktuell beslutning om overføring til ID-registeret ikke er foretatt. Under utferdigelsen av denne rapport har statsadvokatene fått underretning om at dette nå er gjennomført.

I 223 saker er det ikke foretatt beslutning om registrering i henhold til riksadvokaten rundskriv. For 64 av sakene gjelder dette rundskrivet fra 2008 og med det mange alvorlige saker. Politimesteren gis **frist til 8. desember 2017** med å redegjøre for metode og resultat for å få manglende beslutninger på plass. (Her skal bemerkes at i tiden mellom inspeksjon og utferdigelse av denne rapport er det sendt ut oppfølgingsmail til samtlige politijurister.)

I distriktet er det nå truffet beslutninger for 445 personer, men hvor prøve ikke er innhentet. **Innen 1. april 2018** skal politimesteren rapportere til statsadvokatene om fremdriften i innhenting av prøvene.

2.5. Bruk av skjulte tvangsmidler

Avsnittsleder Sindre Ryssevik og politiadvokat Lena Romestrand redegjorde for situasjonen. Antallet grove narkotikasaker ligger under måltallet. For gamle Nordmøre og Romsdal politidistrikt har det vært en betydelig nedgang. Statsadvokatene må konstatere at dette skyldes en bevist dreining av ressurser til andre områder foretatt ved driftsenhetene.

2.6. Objektivitetskravet

Seksjonsleder for etterforskning redegjorde for oppmerksomheten mot objektivitetskravet i opplæringen og bruk av etterforsningsplaner.

3. Temaer tilknyttet innsatsområder

3.1. Hverdagskriminalitet. Tilliten til politiet

Dette saksfeltet blir mer og mer håndtert av politi på stedet og operasjonssentralen. Det gis informasjon til publikum om hvorfor saken blir henlagt.

3.2. Utbytteinndragning

Avsnittsleder for økonomi- og miljøkriminalitet, Eivind Klokkesund, redegjorde for situasjonen for distriktets økoteam og for resultat av utbytteinndragning. Hittil i år har distriktet rettskraftige dommer med inndragning av 1 619 174,-. En ankesak i lagmannsretten medført inndragning av 4 mill. Denne saken er anket for så vidt gjelder inndragningen. Avsnittslederen understreket at fokus rettes tidlig mot utbytteinndragning under etterforskningen.

3.3. Menneskehandel

Politidistriktet har ikke hatt saker med menneskehandel siste året.

3.4. Grove narkotikaovertrедelser

Det er en nedgang i narkotikasaker, særlig i nordre del av politidistriktet. Det er også mindre bruk av KK.

3.5. Arbeidsmiljøkriminalitet. Miljøkriminalitet.

Det er ikke avklart om disse sakene legges til økoavsnittet i sin helhet. Innen april 2018 vil det klarlegges hvordan også disse sakene fordeles mellom økoavsnittet og de geografiske driftsenhetene (GDE).

III SAKER ELDRE ENN 12 MND

Alle saker eldre enn 12 måneder, også påtaleavgjort ikke rettskraftige saker, ble gjennomgått. Som ved tidligere inspeksjoner ble gjennomgangen foretatt med hver enkelt påtalejurist sammen med påtalesjef eller avsnittsleder.

Pr 1. oktober var det 139 ikke påtaleavgjorte saker eldre enn 12 mnd. Dette er en nedgang fra 204 saker ved inspeksjonen i 2016. Det ble satt frister i disse sakene, som hver enkelt påtalejurist må følge opp sammen med sin nærmeste overordnede. Dette er saker som må prioriteres.

I saker som var påtaleavgjorte, ikke rettskraftige, var det store antall saker, forelegg som var stilt i bero med utenlandsk gjerningsperson. Disse var fulgt opp med etterlysning. Det er viktig at juristene her følger med i foreldelsesfristene.

Gjennomgangen viste at en rekke ikke vedtatte forelegg var sendt til retten for berømmelse rett før inspeksjonen. Det var ikke mange forelegg i saker eldre enn 12 måneder som ikke var sendt til berømmelse. Vi minner likevel om viktigheten av å få berømmet disse innen rimelig tid.

I noen fåtalls saker var tiltaler tatt ut, men ikke sendt til berømmelse. Dette ble tatt opp med de jurister det gjaldt. Statsadvokaten har siden forrige inspeksjon laget egne rutiner for slik lettere følge opp at tiltaler herfra blir berømmet innen rimelig tid, samtidig som vi vil understreke at hver enkelt jurist selv har ansvaret for å berømme saken straks tiltale er tatt ut.

Flere av sakene som var påtaleavgjorte, ikke rettskraftige, hang på at beslag ikke var gjort opp. Det ble tatt opp at juristene må være klare i hvordan beslagene skal gjøres opp, og purre opp de som skal føre ut beslagene. Det ble satt korte frister i disse sakene.

IV MØTER MED DOMSTOLENE

Førstestatsadvokaten gjennomførte møte med tingrettene under inspeksjonen for tilbakemelding om påtalejuristenes straffesaksbehandling og iretteføring.

Sorenskriveren i Romsdal ser en positiv utvikling i straffesaksarbeidet. Påtegningene i tilståelsesakene er grundige og gode, dog bemerkes at påtegningene fra enkelte fra gamle Sunnmøre distrikt (sakene fra Vestnes) fortsatt noe snaue.

Sorenskriveren er meget tilfreds med at berømmelser nå skjer ved kontakt med berømmelseskontor og ikke med den enkelte politiadvokat. Det har ikke vært noen saker hvor berømmelse har blitt forsinket grunnet aktor.

Antall innkommende saker hittil i 2017 tilsvare antallet i 2016.

Politiet må merke seg følgende:

I noen tilfeller har politivitner møtt i retten uforberedt og i fritidsantrekk. Meddommere har reagert med forundring på dette.

Aktor skal reise seg når opplesning av tiltalen legges til aktor.

Påstand om tap av føretett varierer for mye. Det synes som om tidligere dommer og høy promille blir oversett.

Domstolen er ikke innrettet for digitale aktorater. Sorenskriver opplyser at det heller ikke foreligger planer for dette.

Dommer Oskarson i **Sunnmøre tingrett** bemerket fin fremtreden i retten av aktorene. De juridiske utdragene har blitt vesentlig bedre og det samme gjelder påtegninger i tilståelsessakene.

Sakstallet tilsvare fjorårets.

Domstolen etterlyser sentral berømmelse. Berømmelse med den enkelte politiadvokat tar for mye tid.

Domstolen etterlyser også større innsats når det gjelder innstevning. Det er et økende antall saker som må avlyses fordi stevninger ikke er forkynt.

Også dommerne i Sunnmøre tingrett bemerker svakheter i påstanden om tap av førerett. Tidligere dommer blir oversett. Dette gjelder også for andre saker enn vegtrafikksaker. Statsadvokatene minner om at utskrift av strafferegisteret alltid må innhentes og vedlegges saken.

Tingretten er innrettet for digitale aktorater. Fenslingssaker oversendes digital fra politiet. Dette er dommerne meget tilfreds med.

Sorenskriveren i **Søre Sunnmøre tingrett** bemerker særlig at stevnevitnefunksjonen ikke er tilfredsstillende. Tingretten mottar tilbakemeldinger bl.a. ved forkynning av stevning til rettsmøter for førerkortbeslag som må oppfattes slik at reglene for forkynning ikke er forstått. I hennes tid som sorenskriver har det ikke vært noen henvendelser om stevnevitneforsikring, jf forskriften § 2.

Hun er tilfreds med en klar forbedring av påtegninger fra politiet.

Sorenskriveren i **Nordmøre tingrett** viser også til at mottatte tiltaler og begjæringer om tilståelsesdom ligger stabilt på fjorårets tall. Antallet saker som er trukket kort tid før hovedforhandling er imidlertid høy. Manglende innstevning synes å være en gjenganger. Han bemerker at underretning om dette til retten kommer unødig sent slik at det påløper utgifter til forsvarere og bistandsadvokater i tillegg til ulempen for retten.

Også Nordmøre tingrett gir uttrykk for godt arbeid i retten og gode påtegninger.

En unødig svakhet er imidlertid (også ved denne domstol) at tidligere dommer blir oversett både under hovedforhandlinger og i påtegninger. Ved gjentatte anledninger burde problemstillinger

rundt straffeloven § 64 – ny lov § 82 – vært klarlagt. Statsadvokatene minner om påtaleinstruksen § 21-2.

I de saker hvor beslutning om besøksforbud skal sendes retten ønsker retten avhør gjennomført av mistenkte før oversendelse.

Det er nå blitt mange skrivefeil i tiltalene, noe som har forundret meddommere.

Tingretten er ikke innrettet for digitalt arbeid. Økokrim har gjennomført et digitalt aktorat ved tingretten, men da med medbragt utstyr også for dommerne. Sorenskriveren er ikke kjent med planer for innkjøp av utstyr.

V FELLESMØTE MED JURISTENE

Fellesmøte med juristene ble holdt i Molde 5. oktober med videolink til Ålesund og Kristiansund. I møtet ble det særlig lagt vekt på å gjennomgå tilbakemeldingene fra tingrettene, gjennomgang av saker eldre enn 12 måneder og situasjonen for DNA-registreringen.

VI AVSLUTNING

Under inspeksjonen har vi fått en orientering om hvordan politidistriktet vil organisere seg fremover. Mye vil være på plass i løpet av året, men innen april 2018, vil det meste av organisasjonen ha satt seg. Vi vil følge politidistriktet i en utfordrende periode, og ser at det arbeides godt med å få til gode løsninger for distriktet.

Inspeksjonen har avdekt at det har vært en betydelig innsats for å få ned restansene. Videre merker statsadvokatene seg en positivitet og motivasjon for å drive et godt påtalearbeid i en situasjon med en del usikkerhet mht til omorganiseringen.


Jan Hoel

Ingvild Thorn Nordheim